

Γιώτα Αλεξάνδρου

Συγγραφέας-Νηπιαγωγός-MEd in Drama and the Creative Arts

ΔΡΑΣΕΙΣ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ με αφορμή το βιβλίο: «Φένια, η αγαπημένη των ήχων»
Συγγραφέας: Γιώτα Κ. Αλεξάνδρου, Εικονογράφος: Έφη Λαδά, Εκδόσεις Πατάκη, 2015.

Η ιστορία έχει μεταγραφεί στη γραφή Braille και οι εικόνες της Έφης Λαδά έγιναν ανάγλυφες από μια ομάδα ανώνυμων εθελοντών του KEAT Καλλιθέας το 2016.

Περιγραφή της ιστορίας

Πώς θα ήταν ο κόσμος μας, αν είχε μόνο ήχους; Αν αναγνωρίζαμε τα λουλούδια από το άρωμά τους και μόνο; Αν υπήρχε μόνο ένα χρώμα; Η Φένια, ένα πλάσμα με φωτεινό χαμόγελο και ιδιαίτερες ικανότητες, μας παίρνει από το χέρι για να μας δείξει τον δρόμο... (Από το οπισθόφυλλο του βιβλίου).

Η Φένια είναι ένα πλάσμα με φωτεινό χαμόγελο, ιδιαίτερες ικανότητες και δυσκολίες, όπως όλοι μας. Μαγεύει με τις μελωδίες της στο πιάνο και ευφραίνει με το τραγούδι της. Όλοι οι ήχοι είναι φίλοι της. Ο αγαπημένος της ήχος είναι αυτός του νερού, όπου κι αν το συναντά. Μπορεί και αναγνωρίζει τους άλλους από τον τρόπο που περπατούν και μόνο. Στη δυσκολία της να δει τον κόσμο με τα δικά μας μάτια απαντά επιστρατεύοντας τις άλλες της αισθήσεις. Η αγάπη της για τα παραμύθια την οδηγεί να μάθει γρήγορα τη γραφή Braille. Προσεγγίζει αλλιώς ό,τι την περιβάλλει. Επικοινωνεί με έναν βαθύτερο και ουσιαστικότερο τρόπο με τους γύρω της. Και το κυριότερο. Ξέρει να αγαπά. Γενναϊόδωρα. Ανεξίκακα. Χωρίς διακρίσεις. Και να συγχωρεί. Παρά τα βέλη που δέχεται. Οι νταήδες της τάξης την παρενοχλούν συχνά. Η Φένια επιλέγει να τους αγνοεί, δείχνοντας ότι δεν την ενοχλεί η συμπεριφορά τους.

Όταν, όμως, αυτή η εκφοβιστική συμπεριφορά αναφερθεί στην τάξη, η δασκάλα, αντί να το συζητήσει ή να τους επιπλήξει, επιλέγει να τους παρασύρει σε ένα παιχνίδι ενσυναίσθησης. Με τα μάτια κλειστά. Στο τέλος καλούνται να αναρωτηθούν πόσο εύκολο ήταν. Οι νταήδες της Φένιας οδηγούνται μόνοι τους, μέσα από το βίωμα, να αντιληφθούν τις δυσκολίες της και να τη θαυμάσουν. Της ζητούν να γίνουν φίλοι, ο δικός τους τρόπος για να πουν συγγνώμη.

Αφηγητής της ιστορίας είναι ένα συνομήλικο αγόρι, ο Άλκης, που θαυμάζει τη Φένια για τις ιδιαίτερες ικανότητές της, για την καλοσύνη και την έμφυτη χαρά της ζωής που την διακρίνει. Θυμώνει, όταν της φέρονται άσχημα. Ο Άλκης αποκαλύπτεται στο τέλος της ιστορίας ότι είναι ο αδερφός της. Ο αδερφός που έχει κατανοήσει τη δυσκολία της διαφορετικότητας της αδερφής του, την έχει αποδεχτεί και την αγαπά γι' αυτό που είναι. Γιατί η Φένια είναι η διαφορετικότητά μας, ο όμορφος εαυτός μας που κάνει τη δυσκολία του χαρά και προχωρά, απολαμβάνοντας το δώρο της ζωής.

Προτεινόμενες δραστηριότητες

- Πριν διαβάσουμε την ιστορία, μπορούμε να αναφέρουμε μόνο τον *τίτλο* του κειμένου, χωρίς να δείξουμε το εξώφυλλο. Τα παιδιά καλούνται να υποθέσουν το περιεχόμενο και να φτιάξουν τη δική τους ιστορία. Τη συγκρίνουμε με αυτήν του βιβλίου.
- Διαβάζουμε την ιστορία χωρίς να δείξουμε τις εικόνες και χωρίς να αναφέρουμε τη δυσκολία της Φένιας. Αντιλαμβάνονται τα παιδιά την ιδιαιτερότητά της; Ζωγραφίζουμε τις δικές μας εικόνες για την ιστορία.
- Διαβάζουμε την ιστορία δείχνοντας τις εικόνες του βιβλίου. Πώς παρουσιάζεται η Φένια; Σε χαρτί του μέτρου κάνουμε το περίγραμμα της Φένιας και γράφουμε μέσα στο περίγραμμα όλα όσα ξέρουμε για τη Φένια και έξω από το περίγραμμα όλα όσα θέλουμε να μάθουμε γι' αυτήν.
- Φτιάχνουμε την ταυτότητα της ηρωίδας. Όνομα, ηλικία, ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, ενδιαφέροντα, ικανότητες, κατοικία, οικογένεια.
- Η Φένια έχει πολύ ανεπτυγμένες τις υπόλοιπες αισθήσεις υπεραναπληρώνοντας την απώλεια της όρασης. Ποιοι ήχοι της αρέσουν και ποιοι όχι; Ποιες μυρωδιές; Τις καταγράφουμε και τις ζωγραφίζουμε. Πώς αντιδρά στο άγγιγμα; Πώς κινείται και προσανατολίζεται στον χώρο; (Λευκό μπαστούνι, φανάρι με ηχητικό σήμα, πεζοδρόμιο με οδηγό όδευσης τυφλών)
- Φτιάχνουμε τη Φένια σε κούκλα με απλά υλικά. Ακόμη και μια πλαστικοποιημένη έγχρωμη φωτοτυπία της Φένιας κολλημένη σε γλωσσοπίεστρο - με μια μικρή αλλαγή στη φωνή μας- αρκεί για να τη συστήσουμε στα παιδιά. Μπορούν στη συνέχεια να τη ζωγραφίσουν, όπως και όλους τους ήρωες της ιστορίας, να κολλήσουν τις ζωγραφιές τους σε χαρτόνι και το χαρτόνι σε γλωσσοπίεστρο και να παίξουν κουκλοθέατρο.
- Παίρνουμε συνέντευξη από τη Φένια-κούκλα. Ποιο είναι το αγαπημένο της χρώμα, παιχνίδι, φαγητό, βιβλίο, τραγούδι κλπ.
- Μια μέρα από το ημερολόγιο της Φένιας. Η νηπιαγωγός καταγράφει τις ιδέες των παιδιών και στη συνέχεια τα παιδιά παρουσιάζουν τις σκηνές με την τεχνική της παγωμένης εικόνας που στο χτύπημα του ταμπουρίνου ζωντανεύει.
- Η ξαδέρφη της Φένιας ζει σε άλλη πόλη κι έχει μια φίλη που θέλει να γνωρίσει τη Φένια. Βοηθάμε τη Φένια να γράψει ένα γράμμα που θα μιλάει για τον εαυτό της, γιατί η νέα της φίλη δεν γνωρίζει τη γραφή Braille. Πώς συστήνεται;
- Πώς διαβάζει και γράφει η Φένια; Παρουσιάζουμε στα παιδιά το εξάστιγμο αλφάβητο Braille. Ψηλαφούμε τα ανάγλυφα γράμματα σε κουτιά από φάρμακα. Αναλογιζόμαστε πού αλλού τα έχουμε δει, π.χ. στα κουμπιά του ασανσέρ.
- Γράφουμε το όνομα της Φένιας και το δικό μας στη γραφή Braille ή το αρχικό γράμμα του ονόματός μας, χρησιμοποιώντας δύο διαφορετικά υλικά (π.χ. γκοφρέ και βελουτέ).
- Πώς είναι οι εικόνες στα βιβλία που διαβάζει η Φένια; Φτιάχνουμε το πορτραίτο του Άλκη ανάγλυφο, χρησιμοποιώντας διαφορετικής υφής υλικά, ώστε να μπορεί να το «δει» με τα δάχτυλά της η Φένια.

- Μπαίνουμε για λίγο στη θέση της Φένιας για να νιώσουμε πώς αντιλαμβάνεται τον κόσμο γύρω της. Παιχνίδια με τις αισθήσεις με κλειστά μάτια. Παιχνίδι αφής με αντικείμενα της τάξης. Βρίσκω το αρχικό γράμμα του ονόματός μου ψηλαφώντας ανάγλυφα γράμματα. Αναγνωρίζω μυρωδιές και γεύσεις.
- Μουσικά παιχνίδια. Π.χ. Αναγνωρίζω τον ήχο μουσικών οργάνων και με ποια σειρά τα άκουσα. Αναγνωρίζω τη φωνή του συμμαθητή μου και σε ποιο σημείο της τάξης βρίσκεται.
- Βοηθώ τον συμμαθητή μου που έχει κλειστά τα μάτια του να διασχίσει τον χώρο που έχει εμπόδια μέσα πάντα στον προστατευτικό κύκλο της ομάδας.
- Επισκεπτόμαστε μαζί με τη Φένια το **Μουσείο Αφής** στην Καλλιθέα. Είναι ένα από τα πιο σπουδαία μουσεία της χώρας μας. Σε αυτό το μουσείο ο κανόνας «Μην αγγίζετε» δεν ισχύει. Πρόκειται για το Μουσείο Αφής που ιδρύθηκε το 1984 και δίνει την δυνατότητα στους επισκέπτες να αγγίζουν τα εκθέματα, τα οποία είναι πιστά αντίγραφα των πρωτοτύπων που εκτίθενται σε άλλα Μουσεία της χώρας μας. Ανήκει στον Φάρο Τυφλών. Οι επισκέπτες έχουν τη δυνατότητα να αγγίζουν και να ψηλαφήσουν το άγαλμα της Αφροδίτης της Μήλου, του Ερμή του Πραξιτέλη, του Ποσειδώνα, του Ηνίοχου των Δελφών, του Κούρου της Βολαμάνδρας, μακέτα του λόφου της Ακρόπολης κατά τον 5ο π.χ. αιώνα και άλλα. Αντίστοιχες πρακτικές εφαρμόζονται σε μουσεία του εξωτερικού, όπως το Metropolitan Museum of Art της Νέας Υόρκης, η National Gallery του Λονδίνου, το Μουσείο του Λούβρου με την Tactile Gallery.
- Μιλάμε για την **Παγκόσμια Ημέρα Λευκού Μπαστουιού** (15 Οκτωβρίου). Μαθαίνουμε για τη ζωή και το έργο της Έλεν Κέλερ αλλά και καλλιτεχνών όπως ο Στίβι Γουόντερ και ο Αντρέα Μποτσέλι.
- Το τραγούδι της Φένιας: <https://www.youtube.com/watch?v=0oDCIPDT33E>

Μουσική - ενορχήστρωση: Γιάννης Μυγδάνης

Στίχοι: Γιώτα Αλεξάνδρου

Ερμηνεία: Ειρήνη Τζαμτζή

«Διαβάζω, παίζω, τραγουδώ,
 όπως εσύ, έτσι κι εγώ.
 Φοβάμαι, κλαίω και γελώ,
 όπως εσύ, έτσι κι εγώ.

Καλή σου φίλη θέλω να 'μαι,
 Το χέρι κράτα μου για να πετάμε
 το χέρι κράτα να πετάμε,
 καλή σου φίλη θέλω να 'μαι.

Μαζί στη λύπη και στη χαρά,
 φτερά σαν να 'χαμε μαγικά.

Οι διαφορές μας να 'ναι γιορτή,
ό,τι αγαπάμε, μας οδηγεί.

Το χέρι σου δώσε μου, φως μου,
ως την άκρη, την άκρη του κόσμου του
δικού μου και του δικού σου
κι ας μην το χωράει ο νους σου

Πόσο μου μοιάζεις και σου μοιάζω
κι ας μη μου μοιάζεις κι ας μη σου μοιάζω
και ας μη μου μοιάζεις, μη σου μοιάζω
πόσο μου μοιάζεις και σου μοιάζω.

- Η Φένια-κούκλα συντροφιά στα παραμύθια μας. Επειδή αγαπά τα παραμύθια αλλά δεν μπορεί να τα διαβάσει γιατί δεν είναι γραμμένα στη γραφή Braille, παραμένει στην τάξη μας ή έρχεται για να της τα διαβάσουμε εμείς ή να της αφηγηθούμε ιστορίες.